

III Национален извештај за имплементација на Архуската Конвенција на Република Македонија

Прашање(а) 1 до 2/Краток опис		
Референца	зборови	Опис
Прашање 1	750	Обезбедете кратка информација за процесот подготвување на овој извештај, вклучувајќи и информација за властите кои биле консултирани или придонеле за неговата подготовка, на кој начин е консултирана јавноста и какво е влијанието/дали е земен предвид исходот од консултирањето на јавноста и материалот кој се користел како основа за подготвување на извештајот.

Националниот извештај за имплементација на Архуската Конвенција во Република Македонија е изготвен од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП). Следејќи ги начелата на Конвенцијата за навремено информирање и учество на јавноста, истиот беше јавно достапен со можност за дополнување и коментирање. Информацијата заедно со Извештајот е објавена на веб страната на МЖСПП, со што на секој поединец му беше овозможен пристап до Нацрт-извештајот и коментар.

Прашање 2	750	Известете за сите околности кои се релевантни за разбирање на извештајот, пр. дали постои федерална и/или децентрализирана структура која донесува одлуки, дали одредбите од Конвенцијата имаат директен ефект врз нејзиното стапување во сила, или дали финансиските ограничувања претставуваат значителна препрека за имплементација
-----------	-----	--

1. Организација на државната власт во Република Македонија

Во Република Македонија постои поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска. Собранието на Република Македонија кој е претставнички орган на граѓаните е носител на законодавната власт. Владата на Република Македонија е носител на извршната власт. Судската власт ја вршат судовите. Согласно Уставот на Република Македонија на граѓаните им се гарантира правото на локална самоуправа. Единици на локалната самоуправа се општините и меѓу другото имаат надлежност во:

1. Урбанистичкото (урбано и рурално) планирање
2. Заштитата на животната средина и природата
3. Комуналните дејности

2. Меѓународни договори - правни основи за нивното облигаторно дејство.

Во Уставот на Република Македонија во чл 118 е утврдено дека меѓународните договори кои се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон; Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународни договори ратификувани во согласност со Уставот.

Врз основа на претходното, договорите ратификувани согласно Уставот се сметаат за внатрешно право на државата и имаат правна сила на закон и истите не можат да се менуваат со закон.

Прашање 3	2500	Објаснете како се имплементирани овие ставови. Конкретно, опишет: (а) Во однос на став 2, мерките преземени за обезбедување на помош и потребното советување/насочување од страна на функционерите и властите; (б) Во однос на став 3, мерките превземени за промовирање на едукацијата и подигнувањето на јавната свест за животната средина; (в) Во однос на став 4, мерките преземени за обезбедување на соодветно признавање и поддршка за здруженијата, организациите или групите кои ја промовираат заштитата на животната средина; (г) Во однос на став 7, мерките преземени за промовирање на принципите од Конвенцијата на меѓународно ниво; (д) Во однос на став 8, мерките преземени да обезбедат лицата кои ги користат своите права според Конвенцијата да не бидат казнувани, прогонувани или вознемирувани
-----------	------	---

а) Законот за животна средина врши директна имплементација на барањата на Архуската конвенција за пристап до информации за животната средина, учество на јавноста во донесувањето на одлуки и пристап до правдата.

Согласно Законот за животната средина, Министерството за животна средина и просторно планирање се грижи за ширење на информациите за животната средина и за обезбедување на полесен пристап до информациите кои ги поседуваат субјектите кои поседуваат информации.

Генерален закон кој исто така ја регулира обврската за обезбедување пристап до информации од јавен карактер е Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер (сл. Весник 13/2006). Владата на Република Македонија на

предлог на Министерството за животна средина и просторно планирање објавува и одржува листа на субјекти кои поседуваат или пак за кои се поседуваат информации од областа на животната средина. Во листата се определуваат и информациите кои ги поседува секој од наведените субјекти. Субјектите кои поседуваат или пак за кои се поседуваат информации од областа на животната средина имаат обврска податоците кои ги поседуваат постојано да ги ажурираат и истите да ги достават или да ги направат достапни на лицата кои побарале пристап до информациите. Сите субјекти кои поседуваат информации од областа на животната средина имаат обврска да определат овластено лице кое ќе биде одговорно за остварување на правото на пристап до информации од областа на животната средина како и да обезбеди просторија во која ќе се врши увид во бараните информации.

б) Во насока на промовирање на едукацијата за животната средина и подигање на јавната свест во Законот за животната средина се предвидени следните можности:

- Министерството за животна средина и просторно планирање во соработка со Министерството за образование и наука да дава поддршка на образовните и научните институции, стручни организации и здруженија на граѓани основани заради заштита на животната средина и одржливиот развој и спроведување на образовни активности;

- Министерството за животна средина и просторно планирање да обезбедува поддршка за публикување на книги и брошури на теми поврзани со заштита и унапредување на животната средина и одржливиот развој со цел подобрување на образованието

- Министерството за животна средина и просторно планирање во соработка со Министерството за образование и наука да обезбедува поддршка на истражувањата за состојбите од областа на животната средина и на проектите за животна средина;

Ваква обврска за поттикнување на развојот на образованието и јавната свест во областа на животната средина во законот е предвидена и за единиците на локална самоуправа.

Исто така во насока на подигнување на јавната свест Законот за животна средина предвидува доделување награди и признанија за достигнувања во

областа на заштита и унапредување на животната средина кои ги доделува Министерството за животна средина и просторно планирање. Наградите и признанијата се доделуваат на правни или физички лица кои дале определен придонес за животната средина и истите се доделуваат врз основа на конкурс кој го објавува Министерството. Дополнително во Законот за животната средина се утврдува обврска за Министерството за образование и наука да води сметка дека во наставните планови за основно или средно училиште, ќе предвиди наставна содржина во областа на животната средина.

в) Поддршка на здруженијата, организации или групи кои ја промовираат заштита на животната средина се обезбедува преку Програмата за инвестирање во животната средина која ја донесува Владата на Република Македонија на предлог на Министерството за животна средина и просторно планирање. Корисници на средства од програмата може да бидат физички и правни лица, вклучувајќи органи на државната управа, единици на локална самоуправа кои реализираат програми, проекти и други слични активности за заштита и унапредување на животната средина. Средствата од Програмата меѓу другото може да се користат и за подигнување на јавната свест во областа на животната средина, поттикнување на образовни, истражувачки и развојни студии, програми, проекти и други слични активности за заштита и унапредување на животната средина и поддршка на невладини и непрофитабилни организации од областа на животната средина. Исто така, Владата на Република Македонија има изработено и Стратегија за соработка со Здруженија на граѓани согласно која Министерството изработува Програма и Акциски план за имплементација и изработува Годишни извештаи.

Прашање 4	750	Опишете ги препреките на кои се наиде при имплементацијата на било кој од ставовите од Член 3 наведени погоре
-----------	-----	---

При имплементација на Конвенцијата како недостатоци се идентификувани:

- недостаток на финансиски ресурси потребни заради дисиминација на податоци и информации, отварање и опремување на информативни пунктови
- недостаток на расположиви човечки ресурси на национално и локално ниво, како и
- потреба од зајакнување на капацитетите на невладиниот сектор

- недостаток на користење на електронските алатки и недоволен капацитет за развој на електронските алатки за пристап до информации на национално и локално ниво (голем број на регистри во електронска веризја не се ажурирани и не се достапни за јавноста)
- недоволна системска развиеност за имплементација на третиот столб од Конвенцијата - пристап до правда.

Прашање 5	500	Обезбедете други информации за практичната примена на општите одредби од Конвенцијата.
-----------	-----	--

Во рамките на Министерството за животна средина и просторно планирање функционира Сектор за комуникација со јавност преку кој се врши практична примена на начелата на Архуската конвенција. Сите информации кои се од витално значење за нормално и здраво живеење, од областа на животната средина, а се во рамките на законските одредби, се дистрибуираат до јавноста. Секторот располага со компјутери наменети за јавноста преку кои заинтересираните граѓани можат да дојдат до корисни и нови информации. За подигање на јавната свест преку СКЈ се спроведуваат кампањи на конкретни теми, а се организираат и настани за одбележување на деновите од еколошкиот календар.

При спроведувањето на кампањи и голем број други активности како специфична алатка за комуникација и приближување до граѓаните постои зелениот Еко-караван кој всушност претставува подвижна Канцеларија за комуникација со јавноста, комплетно технички опремена за својата намена. Еко-караванот реализираше низа низ Републиката успешни активности преку директни контакти со граѓаните, размена на информации и едукација.

Едукацијата и подигањето на јавната свест се остварува и преку соработката со електронските и печатените медиуми.

Секторот е одговорен за одржување на Фејбук и твитер страниците на Министерството кои секојдневно се пополнуваат и ажурираат со тековни информации.

Во рамките на Министерството постои и Македонски информативен центар кој обезбедува информации за квалитетот на поединечните медиуми од животната средина (воздух, вода, почва, бучава) кои се достапни до широката јавност преку веб страницата на Министерството.

Прашање 6	250	Посочете релевантни веб адреси, доколку се достапни
-----------	-----	---

www.moep.gov.mk

www.sinf.gov.mk

<http://airquality.moep.gov.mk>

<http://uslugi.gov.mk>

<https://www.facebook.com/MacedoniaMOEPP>

<https://www.facebook.com/www.moep.gov.mk>

<https://twitter.com/MOEPMKD>

Прашање(а) 7 до 10/Краток опис

Прашање 7	3750	Објаснете како е имплементиран секој став од Член 4. Опишете го транспонирањето на релевантните дефиниции во Член 2 и барањата за не дискриминација во Член 3, став 9. Опишете ги посебно и: (а) Во однос на став 1, мерките преземени да обезбедат: (и) Секое лице може да има пристап до информациите без да мора да покаже интерес; (ии) копии од актуелната документација која ги содржи или вклучува бараните информации; (иии) преземени со цел да се почитуваат временските рокови дадени во став 2; (в) Во однос на ставовите 3 и 4, мерките преземени да: (и) обезбедат иземање/ослободување од барањата; (ии) обезбедува примена на тестот за интерес на јавноста даден на крајот од став 4; (г) Во однос на став 5, мерките преземени со цел властите кои не ги поседуваат бараните информации за животната средина да преземаат соодветни активности; (д) Во однос на став 6, мерките преземени со цел спроведување на барањето за издвојување на информациите и нивната достапност; (ѓ) Во однос на став 7, мерките преземени со цел одбивањата да ги исполнуваат временските рокови/ограничувања и останатите барања во однос на одбиените барања; Во однос на став 8, мерките преземени со цел исполнување на барањата за наплата.
-----------	------	---

Едно од основите граѓански права кои се дефинирани во Уставот на Република Македонија е правото на еднаков пристап на граѓаните пред Уставот и законите. Граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата, независно од полот, расата, бојата на кожата,

националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Исто така, едно од начелата на кои се заснова Законот за животната средина е начелото на учество на јавноста и пристап до информации според кое органите на државната власт и органите на единиците на локална самоуправа се должни да ги обезбедат сите потребни мерки и да пропишат постапки со кои се обезбедува остварување на правото на пристап до информации и учество на јавноста во донесување на одлуки кои се однесуваат на состојбата на животната средина, како и да обезбедат изјаснување на јавноста во постапката за донесување на тие одлуки.

Барањата кои произлегуваат од Архуската Конвенција за пристап до информации за животната средина, учество на јавноста во донесувањето на одлуки и пристап до правдата се содржани во Законот за животната средина.

Во Законот е пропишано дека:

- Секој има право на пристап до информации за животната средина без притоа да мора да го докажува својот интерес;
- Правото на пристап до информации се остварува на начин определен со законот;
- Обврска да обезбедат информации за животната средина имаат сите органи определени со законот;
- Одбивање на барањето да се даде информација може да се направи само во определени случаи;
- Органите определени со овој закон имаат обврска да собираат и објавуваат информации за животната средина од делокругот на нивното работење;
- Надоместокот на трошоците за давање на бараната информација ќе бидат во висина која е разумна и не ги надминува реалните трошоци; и
- Незадоволната страна има право на пристап до правдата.

Секој има право на пристап до информации до животната средина без притоа да мора да го докажува својот интерес. Правото на пристап до информации од животната средина се остварува во однос на сите информации во писмена, визуелна, аудио, електронска или на кој било друг начин достапна форма, а кои се однесуваат на состојбата на медиумите и областите, факторите, мерките, извештаите, анализата на трошоци и состојбите поврзани со животот и здравјето на луѓето.

Начинот и постапката на обезбедување пристап до информациите во врска со животната средина се подетално регулирани со Правилникот за начинот и постапката за обезбедување на пристап до информации за животната средина.

Законот определува дека органи и правни и физички лица кои поседуваат или за кои се поседуваат информации за животната средина се: органите на државната власт; единиците на локалната самоуправа, правните и физичките лица на кои, во согласност со законот, им се доверени јавни овластувања, вклучувајќи и специјални должности, активности и услуги во областа на животната средина; како и други правни и физички лица на кои согласно закон или договор им е доверено да вршат дејност или услуга од јавен интерес во областа на животната средина, а кои се под надзор на претходно наведените органи.

Барањето за информации за животна средина може да се достави до секој од субјектите кои поседуваат или за кој се поседуваат информации во врска со животната средина. Субјектите се должни во најкраток можен рок, но не подолго од еден месец од приемот на барањето да обезбеди пристап до информациите. Доколку поради обемот или комплексноста на информацијата истата не може да се комплетира во наведениот рок, рокот за обезбедување на информацијата е два месеца по приемот на барањето. Во таков случај субјектот пред истекот на рокот од еден месец го известува барателот за потребата од продолжување на рокот притоа наведувајќи ги причините за тоа.

Информациите се доставуваат во бараната форма освен во случаите кога информацијата веќе постои во одредена форма и е лесно достапна за јавноста. Доколку пак поповолно е информацијата да се достави во форма поинаква од бараната, субјектот е должен во рок од седум дена од приемот на барањето да го извести барателот за причините поради која информацијата ја дава во поинаква форма.

Субјектите за давање на бараната информација не наплатуваат надоместок. Притоа, пребарувањето на регистрите или евиденциите на податоци, како и проверувањето на информациите на местото каде што се чуваат или се одржуваат е бесплатно. По исклучок, субјектите наплатуваат надоместок на трошоците за давање на информации. Висината на надоместокот на трошоците за давање на информации треба да биде разумна и да не ги надминува реалните трошоци направени за давање на информацијата.

Прашање 8	1250	Опишете ги препреките на кои се наиде при имплементацијата на било кој од ставовите од Член 4.
-----------	------	--

При имплементацијата на ставовите од Член 4. забележани се следниве препреки:

- недостаток на капацитетите со цел правото на пристап до информациите за животната средина да се остварува во однос на сите информации, во писмена, визуелна, аудио, електронска или на кој било друг начин достапна форма,
- недостаток на финансиски ресурси потребни заради дисиминација на податоци и информации, отварање и опремување на информативни пунктови,
- недостаток на расположивите човечки ресурси на национално и локално ниво како и
- потреба од закјакнување на граѓанскиот сектор.

Прашање 9	1000	Обезбедете понатамошни информации за практичната примена на одредбите за пристап до информации, пр. дали постојат достапни статистички податоци за бројот на барањата, бројот на одбиените барања и причината за истите?
-----------	------	--

Во Секторот за комуникација со јавноста се врши евиденција на бројот на пристигнати барања согласно Законот за слободен пристап до информациите. Во 2012-2013 година пристигнати се вкупно 25 барања на кои во законски рок им е одговорено и има само една жалба доставено до Комисијата за слободен пристап до информациите поради ненавремено доставен одговор.

Прашање10	250	Посочете релевантни веб-сайте адреси, доколку се достапни:
-----------	-----	--

www.moepp.gov.mk
<http://www.komspi.mk>

Прашање(а) 11 до 14/Краток опис

Прашање11	2500	Објаснете како е имплементиран секој став од Член 5. Опишете го транспонирањето на релевантните дефиниции во Член 2 и
-----------	------	---

	<p>барањето за не дискриминација во Член 3, став 9. Исто така, конкреттно опишете: (а) Во однос на став 1, мерките преземени со цел да: (и) властите поседуваат и ги ажурираат информациите за животната средина; (ии) постои соодветен проток на информации за властите; (иии) во вонредни состојби, соодветните информации се дисеминираат веднаш и без одлагање, (б) Во однос на став 2, мерките преземени со цел начинот на кој властите овозможуваат достапност на информациите за животната средина за јавноста да биде транспарентен и пристапот до информациите за животната средина да биде ефикасен; (в) Во однос на став 3, мерките преземени со цел информациите за животната средина прогресивно да стануваат достапни во електронските бази на податоци кои се лесно достапни за јавноста преку јавните телекомуникациски мрежи; (г) Во однос на став 4, мерките преземени за објавување и дисеминација на националните извештаи за состојбите во животната средина; (д) Мерките преземени за дисеминација на информациите наведени во став 5; (ѓ) Во однос на став 6, мерките преземени да ги поттикнат/охрабрат операторите чии активности имаат значително влијание врз животната средина редовно да ја информираат јавноста за влијанието на нивните активности и производи врз животната средина; (е) Мерките преземени за објавување и обезбедување/наоѓање на информации како што се бара во став 7; (ж) Во однос на став 8, мерките преземени за развивање на механизми во насока на обезбедување на јавноста да бидат достапни доволно информации за одреден производ; Во однос на став 9, мерките преземени за воспоставување на национален систем на инвентари или регистри на загадувачи.</p>
--	---

Согласно Законот за животна средина во МЖСПП е воспоставен Информативен систем (ИС) за животната средина. Со помош на проект финансиран од УНДП се воспостави **Националниот информативен систем од областа на биодиверзитетот**. Националниот информативен систем за биодиверзитет служи за споредба, управување, анализа и дисеминација на податоци и информации за македонската биолошката разновидност. Тој служи како централна точка за размена на податоци помеѓу владините органи, невладините организации, истражувачките институции и волонтери. Информативниот систем е достапен на интернет.

Проектот "Зајакнување на централно и локално ниво на административните капацитети за спроведување и примена на законската регулатива за управување со отпад" финансиран од ИПА програмата воспостави **Национален информативен систем за управување со отпад**. Информативниот систем е достапен на интернет.

Националниот информативен систем за квалитетот на воздухот се имплементираше како дел од ИПА финансираниот Твининг проект "Зајакнување на капацитетите на централно и локално ниво за управување со животната средина во областа на квалитетот на воздухот". Проектот воспостави ефикасен национален систем за информации за животната средина во областа на квалитетот на воздухот.

Информативниот систем се одржува и се организира на начин што обезбедува база на релевантни податоци - сеопфатни, точни и јавно достапни информации за состојбата на природата, состојбата и квалитетот на медиумите на животната средина и другите области од животната средина, бучавата, јонизирачкото и нејонизирачкото зрачење, вклучувајќи го и електромагнетното зрачење, како и предвидувања со употреба на техниките за моделирање. Информативниот систем опфаќа систематизирање, складирање и искористување на податоците добиени од државната мрежа за мониторинг, локалната мрежа за мониторинг, од мониторингот кој го вршат операторите, а за тоа се обврзани со закон, на одделните медиуми и области на животната средина и податоците од Регистрите на загадувачки материји и супстанции, односно податоците од Катастрите на загадувачи на животната средина.

Сопствениците, односно корисниците на инсталации кои се извор на емисија и загадуваат еден или повеќе медиуми и области на животната средина се должни, во согласност со посебни закон, да вршат мониторинг на изворите на емисија, во медиумите на животната средина и податоците да ги доставуваат до Информативниот систем при МЖСПП.

Исто така се должни да користат уреди и инструменти одобрени во постапката за верификација на мерилата, утврдена со закон, како и да ги одржуваат уредите и инструментите за мониторинг во исправна состојба.

Македонскиот информативен центар за животна средина (МИЦЖС), во

соработка со другите органи, секоја година изготвува извештај од обработени податоци за квалитет на животната средина, на секои две години изготвува индикаторски извештај, а на секои четири изготвува извештај за состојбата на животната средина во Република Македонија. Овие извештаи се достапни на интернет страницата на МЖСПП и се испраќаат до сите релевантни и заинтересирани институции. Исто така, во соработка со Државниот завод за статистика, секоја втора година се изготвува публикацијата Статистики во животната средина, која е достапна на интернет страниците на двете институции. МИЦЖС, на годишно ниво, изготвува и популарни брошури за поединечните медиуми за животната средина (вода, воздух, отпад) и тематски брошури како што се: катастри, работата на Европската агенција за животна средина и други. МИЦЖС воспостави и надгради „Катастар за животна средина“ во кој се вклучени катастарот на загадувачи на воздух, водните ресурси и катастарот на создавачите на отпад, со податоци од 2008 и 2009 година.

Во зависност од нивната функција, субјектите се должни, информациите за животната средина со кои располагаат или кои други ги чуваат во нивно име, да се шират, да бидат достапни на јавноста и да се одржуваат, во форми и во формати кои можат лесно да се репродуцираат и да бидат достапни преку мрежите на електронска комуникација. Исто така, тие се должни да овозможат учество на јавноста во текот на изготвувањето на закони, прописи и други правни акти.

МЖСПП се грижи за ширење на информации за животната средина и за обезбедување на полесен пристап до информациите за животната средина кои ги поседуваат другите министерства, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје и другите органи и субјекти.

Правото на пристап до информациите за животната средина се остварува во однос на сите информации, во писмена, визуелна, аудио, електронска или на кој било друг начин достапна форма, а кои се однесуваат на:

- Факторите, како што се материјата, енергијата, нуклеарните горива и нуклеарната енергија, бучавата, радијацијата или отпадот, вклучувајќи го и радиоактивниот отпад, емисиите и другите облици на испуштања во животната средина кои влијаат или би можеле да влијаат на медиумите на животната средина и на здравјето на човекот;
- Состојбата на медиумите и областите на животната средина, како што се воздухот и атмосферата, водата, почвата, земјиштето, биолошката и пределската разновидност, вклучувајќи ги и генетски модифицираните организми, како и меѓусебната интеракција на овие елементи;

- Факторите, како што се материјата, енергијата, нуклеарните горива и нуклеарната енергија, бучавата, радијацијата или отпадот, вклучувајќи го и радиоактивниот отпад, емисиите и другите облици на испуштања во животната средина кои влијаат или би можеле да влијаат на медиумите на животната средина и на здравјето на човекот;
- Мерките, вклучувајќи ги и административните, како што се: политиката, законодавството, плановите, програмите, договорите кои се однесуваат на прашањата поврзани со животната средина, како и активностите кои можат - директно или индиректно да влијаат врз медиумите и врз факторите на животната средина, како и мерките или активностите за заштита на тие елементи;
- Извештаите за имплементацијата на законите кои се однесуваат на животната средина.
- Состојбите поврзани со здравјето и со безбедноста на луѓето, безбедноста на прехранбените производи, вклучувајќи го и влијанието на загадувањето во ланецот на исхраната, условите за живот на луѓето, местата од значење за културата и изградените објекти, во мерка во којашто тие се под влијание или би можеле да бидат под влијание на медиумите на животната средина или преку влијанијата на тие медиуми врз кои било од состојбите на погоренаведените елементи и фактори.

Прашање 12	1250	Опишете ги препреките на кои се наиде при имплементацијата на било кој од ставовите од Член 5
------------	------	---

Дополнување измена на подзаконските акти за пренос и пристап до информации:

- Не е воспоставен национален систем на инвентаризација на емисии во воздух (GHG инвентарот и CLRTAP инвентарот са подготвуваат одделно од различни тимови
- Непостоене на национален систем во кој би се содржале сите достапни податоци за медиумите за животна средина (во моментот постојат поединечни бази на податоци)
- Недостаток на капацитети на локално ниво способни да собираат и управуваат со податоците и информациите од областа на животната средина
- Недостаток на капацитети со цел правото на пристап до информациите за животната средина да се остварува во однос на сите информации, во писмена, визуелна, аудио, електронска или на кој било друг начин достапна форма

- недостаток на финансиски ресурси потребни заради собирање и дисиминација на податоци и информации, отварање и опремување на информативни пунктови,
- потреба од зајакнување на капацитетите на невладиниот сектор

Прашање13	1000	- Обезбедете понатамошни информации за практичната примена на одредбите за собирање и дисиминација на информации за животната средина во Член 5, пр. дали постојат достапни статистички податоци за објавените информации?
-----------	------	--

Развојот на Информацискиот систем за животна средина е започнат со Проектот РЕРеП 1.8 (Развој на Национални информациски системи за животна средина во земјите од Југоисточна Европа). Сепак, поради ограничените ресурси, само еден дел од системот е развиен. Досега се развиени Информативни системи за 3 медиуми за животна средина: квалитет на воздухот, управување со отпад и биодиверзитет. Имплементираните решенија се веб базирани што значи дека преку соодветен кориснички интерфејс се најавуваат корисниците на системот. Податоците се јавно достапни на интернет. Дополнително, во тек е развој на посебен веб портал за квалитет на воздухот со приказ на податоците од Државната мрежа на мониторинг станици во реално време, како и модел на дисперзионо загадување на воздухот.

Соработката помеѓу Министерството за здравство и Министерството за животна средина и просторно планирање е од основно значење за правилното конципирање и спроведување на политиката за односот животна средина - здравјето на луѓето. Министерството за здравство преку Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Институтот за јавно здравје учествува во следењето на загадувањето на животната средина, односно во мониторингот на загадувањето на воздухот, водата, прехранбените продукти, во мониторингот и заштитата на популацијата од штетните ефекти на гасовите, јонизирачкото зрачење, бучава и надзор на хигиено-епидемиолошката состојба на населението. Јавните здравствени организации кои се вклучени во мониторингот се обврзани да доставуваат редовно податоци до МЖСПП

Во Институтот за јавно здравје и 10 регионални заводи за здравствена заштита, постојат служби за хигиена и здравствена екологија од кои во Скопје и Велес има редовен мониторинг на квалитетот на воздухот, а во останатите се испитуваат параметри од аспект на заштита на човековото здравје како и здравствената исправност на водата за пиење и површинските води. Овие активности се

одвиваат по усогласена методологија и динамика во согласност со постојната регулатива, а во форма на програмски задачи. Регионалните заводи ги обработуваат и ги доставуваат податоците од мониторингот на воздухот, водата за пиење и површинските во вид на месечни и шест месечни годишни извештаи до ИЈЗ. Исто така во вид на месечни извештаи ги доставуваат до МЖСПП. Институтот за јавно здравје на почетокот од секоја година изготвува збирен годишен извештај.

МЖСПП има обврски да ги известува меѓународните органи. Обврските за известување, како национални така и меѓународни, ги извршува МИЦЖС. Врз основа на обработените податоци, МИЦЖС исто така подготвува месечни и годишни извештаи. Печатените извештаи се доставуваат до релевантните институции. Официјалните/званичните извештаи се достапни за различни заинтересирани страни и јавноста во Секторот за комуникација со јавноста (СКЈ) и на веб страната на министерството. Голем дел од информациите се објавуваат на веб страната на МЖСПП: податоци за аерозагадување, извештај за состојбата на животната средина, итн. Националниот координатор за соработка со Европска агенција за животна средина (ЕЕА), преку МИЦЖС од 1998 година учествува во редовните активности на ЕЕА и EIONET мрежата од тематски експерти, и преку номинираните Национални референтни центри, односно тематски експерти, редовно известува со податоци и информации од повеќе медиуми во животната средина во Република Македонија. Националните референтни центри се експерти од повеќе домашни институции, чии што обврски за навремено доставување на релевантните податоци до ЕЕА, се оценуваат според усвоени критериуми – Priority Data Flow – односно, преку редовен проток на приоритетни податоци за состојбата на животната средина. Сите податоци доставени до ЕЕА, се од јавен карактер и се достапни до јавноста, како преку бројните публикации, така и на интегрираната вебстраница на ЕЕА. Јавноста во Република Македонија има можност да ги користи истите податоци и да се информира за состојбата на одредени медиуми во животната средина, и компаративно да ги согледува состојбите во другите земји во Европа.

Прашање 14	250	Посочете релевантни web-site адреси, доколку се достапни:
------------	-----	---

www.moep.gov.mk

Прашање(а) 15 до 18/Краток опис

Прашање15	3750	Објаснете како е имплементиран секој став од Член 6. Опишете го транспонирањето на релевантните дефиниции во Член 2 и барањето за не дискриминација во Член 3, став 9. Исто така, конкретно опишете: (а) Во однос на став 1, мерките преземени со
-----------	------	---

цел: (и) Одредбите од Член 6 да се применуваат во однос на одлуките дали да се дозволат предложените активности наведени во Анекс И од Конвенцијата; (ии) Одредбите од Член 6 се применуваат на одлуките за предложените активности што не се наведени во Анекс И, а кои може да имаат значително влијание врз животната средина б) Мерките преземени со цел засегнатата јавност на почетокот на процедурата за донесување одлуки поврзани со животната средина, да биде информирана на соодветен, навремен и ефикасен начин, за прашањата/темите наведени во став 2; (в) Мерките преземени со цел временските рокови за процедурите за учество на јавноста да ги исполнуваат барањата од став 3; (г) Во однос на став 4, Мерките преземени со цел рано вклучување/учество на јавноста; (д) Во однос на став 5, мерките преземени да ги поттикнат/охрабрат перспективните апликанти за идентификација на јавноста (која е засегната), да влегуваат во дискусии, и да обезбедуваат информации во однос на целите за нивно аплицирање пред аплицирањето за дозвола/одобрение; (ѓ) Во однос на став 6, мерките преземени да обезбедат: (и) Компетентните власти ѝ ги даваат на засегнатата јавност сите информации релевантни за процесот на донесување одлуки наведен во Член 6 кои се достапни во периодот на спроведувањето на процедурата за учество на јавноста; (ии) Конкретно, компетентните власти ѝ ги даваат на засегнатата јавност информациите наведени во овој став; (е) Во однос на став 7, мерките преземени со цел процедурите за учество на јавноста да ѝ дозволуваат на јавноста да поднесува/дава коментари, информации, анализи или мислења кои ги смета за релевантни за предложената активност; (ж) Во однос на став 8, мерките преземени со цел при донесувањето на одлуката да се води сметка за исходот од учеството на јавноста; (з) Во однос на став 9, мерките преземени со цел јавноста да биде брзо/точно информирана за одлуката во согласност со соодветните процедури; (с) Во однос на став 10, мерките преземени со цел кога властите ги разгледуваат или ажурираат оперативните услови за активност наведена во став 1, да се применуваат одредбите од ставовите 2 до 9 за да се направат неопходните промени, и онаму каде што е потребно/соодветно; (и) Во однос на став 11, мерките преземени за примена на одредбите од Член 6 на одлуката дали да се дозволи намерно ослободување на делиберате релeасе оф генетски модифицирани организми во животната средина;

Предмет на оцената на влијанијата врз животната средина се проектите кои поради нивниот карактер, обем или локацијата на којашто се изведуваат можат да имаат значително влијание врз животната средина. Оцената се врши задолжително, врз основа на критериуми со кои се утврдува потребата од оценување на влијанието врз животната средина, како и врз други, генерално определени, проекти, кои би можеле да имаат значително влијание врз животната средина. Потребата од оценување на влијанието врз животната средина се утврдува со испитување на секој одделен случај, врз основа на карактерот, големината и локацијата согласно пропишаните критериуми, а имајќи ги предвид најновите научни и технички сознанија и решенијата во прописите со кои се определуваат најниските граници на испуштањата во животната средина

Органот на државната власт компетентен за извршување на работи од областа на животна средина има обврска да:

- го огласи известувањето за намерата на инвеститорот за изведување на проект, и тоа во два национални дневни весника и на Интернет страницата на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина;
- го огласи решението за утврдување на потребата од оценка на влијанието врз животната средина, и тоа во два национални дневни весника, на Интернет страницата, како и на огласната табла во органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина;
- објави дека студијата за оценка на влијанието врз животната средина од е подготвена и достапна за јавноста во два национални дневни весника, на локалната радио и ТВ станица, а нетехничкиот извештај се објавува на Интернет страницата на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина;
- да го објави извештајот за соодветноста на студијата за оценка на влијанието врз животната средина, и тоа во два национални весници и на интернет страна на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина;
- го објави решението за одобрување или за неодобрување на реализација на проектот во два национални дневни весника, на Интернет страницата, како и на огласната табла во органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина;
- го објави местото и времето на одржување на јавната расправа по однос на

студијата за оцена на влијанијата врз животната средина и да обезбеди достапност на информациите кои се потребни на јавноста за учество во јавната расправа, во два национални дневни весника и на локалната радио и ТВ-станица;

По барање на странска држава, информациите од точките 2, 3, 4 и 5, се достапни за надлежните органи на странската држава, во согласност со утврдената постапката

Законот предвидува и дека во рок од седум дена од денот на приемот на барањето за издавање на интегрирана еколошка дозвола, МЖСПП е должно да го објави барањето во два дневни весника кои се достапни на целата територија на Република Македонија и на својата Интернет страница, како и во рок од 15 дена од објавувањето на барањето, да обезбеди на јавноста пристап до достапните информации потребни за оформување на мислењата и на ставовите, во согласност со одредбите од овој закон. Секое лице, органите на државната власт, како и општините, градот Скопје и општините во градот Скопје, можат да го достават своето мислење, во писмена форма, до МЖСПП во рок од 30 дена од денот на објавувањето на студијата за оцена на влијанието врз животната средина. МЖСПП е должно да ги земе во предвид мислењата при издавање на дозволата.

Единиците на локалната самоуправа обезбедуваат учество на јавноста и пристап до сите релевантни информации, во постапката за издавање на Б интегрирани еколошки дозволи. Во рок од 30 дена од објавувањето на барањето за издавање на интегрирана дозвола, засегнатата јавност може да ги достави своите мислења и ставови во писмена форма.

При изготвувањето на А-интегрираната еколошка дозвола, МЖСПП е должно во образложението на А-интегрираната еколошка дозвола да наведе кои од мислењата и ставовите доставени од јавноста се земени предвид, а кои не се, како и причините за тоа. На барање на засегнатата јавност инвеститорот е должен да организира јавна расправа.

Законот се заснова меѓудругото и на начелото на недискриминација. Согласно Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата, независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви

Прашање16	1250	Опишете ги препреките на кои се наиде при имплементацијата на било кој од ставовите од Член 6.
-----------	------	--

- Потребни финансиски ресурси,
- Недостаток на капацитети на сите релевантни субјекти во процесот,
- Зголемување на персоналните капацитет на Министерството за животна средина и просторно планирање за обезбедување на учество на јавноста при реализација на проекти, особено кога е потребно да се спроведе национална и прекугранична процедура за оценка на влијанието врз животната средина, од причина што е неопходно на јавноста да и се обезбеди доволно време за информирање и подготовка за ефикасно учество во текот на донесување на одлуки за животната средина.

Прашање17	1000	Обезбедете понатамошни информации за практичната примена на одредбите за учество на јавноста во одлучувањето за посебните активности од Член 6, пр. дали постојат достапни статистички податоци или други информации за учество на јавноста во одлучувањето за посебните активности или во одлучувањето за непримена на одредбите од овој Член на предложените активности кои служат за целите на националната одбрана
-----------	------	--

Согласно Законот за животна средина и соодветните подзаконски акти Министерството ги спроведува обврските од одредбите за вклучување на јавноста во процесот на донесување на одлуки. Јавноста е информирана уште во раните фази односно во фаза на планирање на активности, што подразбира донесување на законска регулатива, планови, програми, стратегии, проекти, дозволи и др.

Исто така, на барање на засегнати страни се организираат и јавни расправи при што согласно законските обврски земени се во предвид резултатите од учеството на јавноста.

Прашање18	250	Посочете релевантни web-site адреси, доколку се достапни?
-----------	-----	---

www.moepp.gov.mk

Прашање(а) 19 до 23/Краток опис

Прашање19	1250	Наведете ги соодветните практични и/или други одредби наменети за јавноста да учествува во подготвувањето на плановите и програмите поврзани со животната средина. Опишете го транспонирањето на релевантните дефиниции во
-----------	------	--

		Член 2 и барањата за не-дискриминација во Член 3, став 9.
--	--	---

Со Законот, се утврдува обврската за вклучување на јавноста при донесување на програмските и планските документи од областа на животната средина. Учеството на јавноста во подготовката и донесувањето на Националниот акционен план за животната средина и на локалните акциони планови за животна средина се одвива на начин и под услови определени со член 69 на овој закон.

Пред започнување на постапката за усвојување на планскиот документ и во рок од пет дена од комплетирањето на извештајот за животната средина, органот кој го подготвува планскиот документ, објавува информации кои се однесуваат на нацрт-планскиот документ и извештајот за животната средина, заедно со информација за постапката за учество на јавноста. Органот е должен истовремено нацрт планскиот документ и извештајот за животна средина да го достави до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, и органите засегнати од имплементацијата на планските документи, правните и физички лица и јавноста можат да го изразат своето мислење во врска со нацртот на планскиот документ и извештајот за животната средина, до органот кој го подготвува планскиот документ, во рок од 30 дена од денот на доставувањето односно објавувањето на информациите во врска со нив. Органот е должен да ги земе во предвид во изработката на планскиот документ мислењата добиени во врска со нацртот на планскиот документ и извештајот за животната средина за што подготвува посебен извештај.

Согласно член 93 од Законот за животна средина во случај на прекугранична соработка, предвидено е и вклучување на јавноста:

- (1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во соработка со надлежниот орган на засегнатата држава, е должен да создаде услови за информирање на јавноста и за добивање мислења и коментари од засегнатата јавност на засегнатата држава, исто како и за домашната јавност, во согласност со законите на Република Македонија.
- (2) Информациите добиени од засегнатата држава, заедно со коментарите од нејзината јавност органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги зема предвид при донесување на решението за одобрување на спроведувањето на проектот.

(3) Доколку органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина добие известување од друга држава дека има сознание за тоа дека во Република Македонија би се спроведувал проект кој би можел да има значително прекугранично влијание, а за кој проект истата држава не била известена од страна на Република Македонија во согласност со овој закон е должен, доколку оцени дека постои прекугранично влијание, да ја вклучи другата држава во постапката за оцена на влијанието врз животната средина во согласност со овој закон.

Прашање 20	750	Објаснете какви можности постојат за учество на јавноста во подготвување на политиките кои се однесуваат на животната средина.
------------	-----	--

Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, и органите засегнати од имплементацијата на планските документи, правните и физички лица и јавноста можат да го изразат своето мислење во врска со нацртот на планскиот документ и извештајот за животната средина, до органот кој го подготвува планскиот документ, во рок од 30 дена од денот на доставувањето односно објавувањето на информациите во врска со нив. Органот е должен да ги земе предвид во изработката на планскиот документ мислењата добиени во врска со нацртот на планскиот документ и извештајот за животната средина за што подготвува посебен извештај.

Прашање 21	750	Опишете ги препреките на кои се наиде при имплементацијата на Член 7.
------------	-----	---

- Потребни човечки и финансиски ресурси и градење на капацитети на сите релевантни субјекти во процесот
- Потребно е доуредување на законските одредби во однос на дефинирање на обврските за учество на јавност при имплементација на член 7 особено во однос на обврската коментарите да бидат земени предвид во планскиот документ.

Прашање 22	750	Обезбедете понатамошни информации за практичната примена на одредбите за учество на јавноста во одлучувањето за посебните активности од Член 7.
------------	-----	---

Учеството на јавноста при изготвувањето на планските документи е јасно и недвосмислено утврдено со повеќе законски акти и во поглед на сите стратешки,

плански и програмски документи (Просторен План на Република Македонија, Водостопанска основа на Република Македонија, Стратегија за економски развој, НЕАП, ЛЕАП и други). Овие документи е законски дека се донесуваат во две фази: нацрт и предлог фаза. Нацртите на документите се објавуваат и се организира јавна и стручна расправа околу нивната содржина. Мислењата, забелешките и сугестиите добиени од расправата задолжително се земаат во предвид при дооформувањето на текстот на документот, кој како Предлог се доставува за конечно усвојување.

Прашање 23	250	Посочете релевантни веб-сайте адреси, доколку се достапни?
------------	-----	--

www.moepp.gov.mk

www.sea-info.mk

Прашање(а) 24 до 27/Краток опис

Прашање 24	1500	Опишете ги напорите направени за промовирање на ефикасно учество на јавноста за време на подготвувањето од страна на властите на извршните правила/одредби и останатите општо применливи законски обврзувачки правила кои може да имаат значителен ефект врз животната средина. До одредена мерка, опишете го транспонирањето на релевантните дефиниции во Член 2 и барањата за не-дискриминација во Член 3, став 9.
------------	------	--

Министерството за животна средина и просторно планирање при подготовка на законите од областа на животната средина задолжително спроведува постапка за учество на јавноста. Имено, нацрт текстите на законите задолжително се објавуваат на веб порталот на електронски регистар на прописи (www.ener.gov.mk) на кој се објавуваат сите закони како и нивните измени и дополнувања кои се подготвуваат во Република Македонија. Исто така нацрт текстите на законите задолжително се објавуваат на интернет страната на Министерството за животна средина и просторно планирање. Сите свои забелешки јавноста може да ги достави до Министерството или пак да ги стави на енер порталот. Паралелно со подготовката на законот се спроведува и постапка за оценка на влијанието на регулативата при кој задолжително се води сметка за сите мислења и забелешки доставени од јавноста како и од сите

засегнати органи и при тоа во извештајот од оцена на влијанието на регулативата се наведува образложение зошто одредени забелешки не се прифатени. Доколку постои интерес за одредени законски решенија се одржува јавна расправа.

Прашање 25	1000	Опишете ги препреките на кои се наиде при имплементацијата на Член 8
------------	------	--

- Потребни човечки и финансиски ресурси и градење на капацитети на сите релевантни субјекти во процесот

Прашање 26	500	Обезбедете понатамошни информации за практичната примена одредбите за учество на јавноста во областа опфатена во Член 8.
------------	-----	--

МЖСПП, дополнително во рамки на проектите во кои се подготвуваа прописите и стратешките документи, како и за останатите прописи и документи настојува да обезбеди транспарентност преку следните форми: прашалници, спроведување истражувања на јавното мислење: квантитативна и квалитативна анкета, организирање работилници за нацрт-текстовите на законите исл. Во овие работилници учествуваат претставници од владините и државните институции, единиците на локална самоуправа, јавни претпријатија, индустријата односно стопанската комора на РМ, други приватно-правни ентитети носители на обврски, невладини организации, научни и стручни организации, а добиените валидни коментари беа вградени во нацрт и предлог законите.

Прашање 27	250	Посочете релевантни веб адреси, доколку се достапни:
------------	-----	--

www.moepp.gov.mk
www.ener.gov.mk

Прашање(а) 28 до 31/Краток опис

Прашање 28	3750	<p>Објаснете како е имплементиран секој став од Член 9. Опишете го транспонирањето на релевантните дефиниции во Член 2 и барањето за не дискриминација во Член 3, став 9. Исто така, конктретно опишете: (а) Во однос на став 1, мерките преземени со цел: (и) Секое лице кое смета дека неговото или нејзиното барање за информација според Член 4 не е разгледано во согласност со одредбите на тој Член да има пристап до процедурата на разгледување пред суд или друго независно и непристрасно тело основано со закон; (ии) Онаму каде што постои одредба за ваков преглед дадена од суд, истото лице исто така има пристап до експедитивната процедура воспоставена со закон, која е бесплатна или не многу скапа за разгледување од страна на властите или преглед од страна на друго независно и непристрасно тело освен судот; (иии) Конечните одлуки според овој став се обврзувачки за властите кои ги поседуваат информациите, и тие причини се наведени во писмена форма, барем онаму каде што е одбиен пристапот до информации; (б) Мерките преземени со цел во рамки на националната законска регулатива, претставниците на засегнатата јавност кои ги исполнуваат критериумите дадени во став 2 да имаат пристап до процедурата на разгледување пред суд и/или друго независно и непристрасно тело основано со закон, да ја испитаат суштинската и процедурална законитост на било која одлука, акт или пропуст кои се предмет на одредбите од Член 6; (в) Во однос на став 3, мерките преземени со цел онаму каде што ги исполнуваат критериумите (доколку такви постојат) дефинирани во националниот закон, претставниците на јавноста да имаат пристап до административните или законските процедури за испитување на актите и пропустите од стана на приватни лица и властите кои ги прекршуваат одредбите од националниот закон кои се однесуваат на животната средина; (г) Во однос на став 4, мерките преземени со цел: (и) Процедурите наведени во ставовите 1, 2 и 3 да обезбедуваат соодветен и ефикасен правен лек; (ии) Инаку, ваквите процедури ги исполнуваат барањата од овој став; Во однос на став 5, мерките преземени со цел за јавноста да се обезбедени/дадени информации за пристап до административниот и правниот преглед.</p>
------------	------	---

Во Законот за животната средина, во член 55 се јасно дефинирано случаите во кои надлежниот субјект за давање на информација може да го одбие барањето за добивање на информации и тоа:

- Не ја поседува бараната информација. Во тој случај субјектот е должен во рок од седум дена од приемот на барањето истото да го препрати до субјектот кој ја поседува бараната информација, доколку знае кој е тој субјект и за тоа да го извести барателот. Доколку не знае кој ја поседува бараната информација го известува барателот кој субјект најверојатно ја поседува бараната информација;

- Барањето е очигледно неразумно;

- Барањето е премногу воопштено. Субјектот е должен во рок кој не може да биде подолг од 15 дена од денот на приемот на барањето, по писмен пат, да го поучи барателот за формата, содржината и за обемот на барањето и/или

- Барањето се однесува на информација којашто се наоѓа во фаза на дооформување или служи за интерни потреби и комуникации. Доколку станува збор за информација што се наоѓа во фаза на изготвување, субјектот го известува барателот на информацијата за тоа кој субјект ја подготвува информацијата и за колку време ќе биде изготвена.

Субјектите можат да одбијат да овозможат пристап до информацијата, само доколку нејзиното објавување би имало негативни последици врз:

1) доверливоста на постапките кои ги водат надлежните органи, во случај кога доверливоста е утврдена во согласност со закон или пропис донесен врз основа на закон;

2) меѓународните односи, јавната безбедност и одбраната на земјата;

3) судската постапка, правата на правните и на физичките лица на правична судска постапка, како и врз правото да се покрене судска или дисциплинска постапка;

4) доверливоста на трговските или на индустриските информации, во случај кога таквата доверливост е загарантирана со закон, со цел за да се заштити легитимниот економски интерес, вклучувајќи го и јавниот интерес во задржување на статистичката доверливост и тајноста на даноците;

- 5) заштитата на лицата и на доверливоста на личните податоци;
- 6) заштитата на правата на интелектуална и индустриска сопственост;
- 7) интересите или заштитата на секое лице кое што ја доставило бараната информација, без каква било обврска истата да ја достави, доколку тоа лице не се согласува со објавувањето на таа информација и/или
- 8) заштита на животната средина, а особено заштита на одредени диви видови и/или типови на живеалишта;

Субјектите нема да го одбијат барањето во случаите од точките 1, 4, 5, 7 и 8 ако тоа барање се однесува на информациите за испуштањата или за други емисии во животната средина.

Во секој од погоре наведените случаи, субјектите се должни да оценат дали заштитата на јавниот интерес на кој се однесува бараната информација е од поголемо значење од интересот на кој му служи доставувањето на информацијата.

Субјектите по поднесеното барање за добивање на информација се должни бараните информации да ги направат достапни во најкраток може рок, но не подоцна од еден месец од денот на приемот на барањето или најдоцна во рок од два месеца по приемот на барањето доколку поради обемноста и комплексноста на информациите истите не можат да се комплетираат во рок од еден месец.

Доколку постојат причини поради кои не може да се постапи по барањето субјектот до кој е поднесено барањето истото го одбива со донесување Решение за одбивање на барањето односно заклучокот во кое задолжително се наведуваат причините за одбивање на барањето, како и правна поука за можностите за изјавување жалба по решението или по заклучокот.

Против донесеното решение, односно заклучокот пропишано е право на жалба пред второстепен орган. Органот до кој се поднесува жалбата се разликува во зависност од тоа кој го носи решението. Имено доколку решението односно заклучокот е донесен од Владата на Република Македонија и органите на државната управа, барателот има право да поднесе жалба до Комисија за

заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер за решавање на управните работи во втор степен од областа на животната средина.

Против решението или заклучокот, донесено од органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје; правните и физичките лица на кои, во согласност со закон, им се доверени јавни овластувања, вклучувајќи и специјални должности, активности и услуги во областа на животната средина и/или правните и физичките лица кои, врз основа на закон или договор, вршат дејност или услуга од јавен интерес во областа на животната средина, под надзор на органите или лицата, барателот има право на жалба до МЖСПП. Постапката по жалба се спроведува согласно одредбите на Законот за општа управна постапка.

Правото на жалба е предвидено и во Законот за животна средина, со цел да им овозможи на организациите и физичките лице пристап до правдата, ги специфицира случаите во кои здруженијата на граѓани основани заради заштита на животната средина и јавноста имаат право на жалба од областа на животната средина, заради заштита на своите права и интереси во неколку случаи, кои вклучуваат:

- а) правото за пристап до информации од областа на животната средина
- б) правата во постапката за оцена на влијанијането врз животната средина
- в) правата во постапката за издавање на интегрирана еколошка дозвола

Правото на пристап на организации и поединци до правдата заради заштита на своите права и интереси, во управна постапка, се утврдува и со посебните закони од областа на животната средина, со кои се регулираат правата на правните и физичките лица од областа на животна средина .

Против донесените решенија во второстепена постапка, барателот има право да поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежниот суд.

Согласно член 13 став 4 од Законот за судовите, судските одлуки се задолжителни за сите правни и физички лица.

Согласно, Заштита на правата на поединците и организациите во управна постапка е предвидено и од страна на институцијата Народен правобранител

(Омбудсман). Институцијата Народен правобранител (Омбудсман) во Р.М. има основна законска функција и обврска да ги штити права на граѓаните и на сите други лица, кои им се загарантирани со Уставот, законите и меѓународните акти и документи ратификувани од Собранието на Р.М. во таа смисла и заштита на правото за слободен пристап до информациите од областа на животната средина. Народниот правобранител во уставниот систем на Р.М. е поставен како самостоен и независен орган, како механизам преку кој се штитат уставните и законските права на граѓаните и на сите други лица кога им се повредени со акти, дејствија и пропуштања на дејствија на органите на државната управа и на други органи и организации што имаат јавниовластувања. Начинот на избор на народниот правобранител, гарантира негова самостојност и независност во вршењето на функцијата. Законот за Народниот правобранител (Сл. Весник на РМ бр. 60/2003) во членовите 11- 18, предвидува дека подносителот е ослободен од такси за постапката пред Народниот правобранител.

Членот 2 од Конвенцијата е имплементиран со следните членови од Законот за животна средина:

- член 5 од ЗЖС:

Јавност е едно и/или повеќе правни и/или физички лица и во согласност со закон формирани организации и здруженија на граѓани;

Засегната јавност е јавноста којашто, во моментот, е засегната и/или во иднина може да биде засегната или има интерес во врска со донесувањето одлука за животната средина со која е во посебен однос со одредена постапка. Засегната јавност ги вклучува и здруженијата на граѓани формирани за заштита и за унапредување на животната средина, како и физичко лице кое има голема веројатност да ги почувствува последиците од донесувањето на одлуката;

Дефиницијата: Информации во врска со животната средина е имплементирана во Член 51- Пристап до информации од ЗЖС:

(1) Секој има право, без притоа да мора да го докажува својот интерес, од органите и правните и физичките лица определени во членот 52 став (1) од овој закон, да бара вали-дизирани информации и податоци што се однесуваат на животната средина. Информациите за животната средина можат да бидат во посед или да се поседуваат за органите и правните и физичките лица од членот 52 став (1) на овој закон.

(2) Правото на пристап до информациите за животната средина се остварува во однос на сите информации во писмена, визуелна, аудио, електронска или на кој било друг начин достапна форма, а кои се однесуваат на:

- Состојбата на медиумите и областите на животната средина, како што се воздухот и атмосферата, водата, почвата, земјиштето, биолошката и пределската разновидност, вклучувајќи ги и генетски модифицираните организми, како и меѓусебната интеракција на овие елементи;
- Факторите, како што се материјата, енергијата, нуклеарните горива и нуклеарната енергија, бучавата, радијацијата или отпадот, вклучувајќи го и радиоактивниот отпад, емисиите и другите облици на испуштања во животната средина кои влијаат или би може-ле да влијаат на медиумите и областите на животната средина и на животот и здравјето на човекот;
- Мерките, вклучувајќи ги и административните, како што се политиката, законодавството, плановите, програмите, договорите кои се однесуваат на прашањата поврзани со животната средина, како и активностите кои можат директно или индиректно да влијаат врз медиумите, областите и врз факторите на животната средина, како и мерките или активностите за заштита на тие елементи;
- Извештаите, за имплементацијата на законите и другите прописи и акти кои се однесуваат на животната средина;
- Анализа на трошоците и на придобивките и другите финансиски и економски анализи и претпоставки кои се користат во рамките на преземените мерки и активности за заштита и за унапредување на животната средина од точка 3 од овој став и
- Состојбите поврзани со животот и здравјето и со безбедноста на луѓето, безбедноста на прехранбените производи, вклучувајќи го и влијанието на загадувањето во ланецот на исхраната, условите за живот на луѓето, местата од значење за културата и изградените објекти, во мерка во којашто тие се под влијание или би можеле да бидат под влијание на медиумите и областите на животната средина или преку влијанијата на тие медиуми и области врз кои било од состојбите на наведените елементи и фактори.

Дефиницијата „Јавна власт“ е имплементирана во член 52 - Субјекти кои поседуваат информации за животната средина

(1) Органи и правни и физички лица (во натамошниот текст: субјекти) кои поседуваат или за кои се поседуваат информации за животната средина се:

- Владата на Република Македонија и органите на државната управа,
- органите на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје,

- правните и физичките лица на кои, во согласност со закон, им се доверени јавни овластувања, вклучувајќи и специјални должности, активности и услуги во областа на животната средина и/или
- правните и физичките лица кои, врз основа на закон или договор, вршат дејност или услуга од јавен интерес во областа на животната средина, под надзор на органите или лицата од алинеите 1, 2 и 3 на овој став.

(2) Владата на Република Македонија, по предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, објавува и одржува листа на субјекти кои поседуваат или за кои се поседуваат информации кои се однесуваат на животната средина. Во Листата се определуваат и информациите кои ги поседува секој од наведените субјекти.

(3) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни да определат овластено лице кое ќе биде одговорно за остварување на правото за пристап до информации за животната средина, како и да обезбедат просторија во која барателите ќе можат да ги разгледуваат или да вршат увид во бараните информации за животната средина.

(4) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни бараните податоци и информации за животната средина да ги достават или направат достапни за лицата кои побарале пристап до информации согласно со членот 51 од овој закон.

Доусогласувањето на одредбите од конвенција се дадени и во донесените подзаконски акти и тоа: Одлука за објавување на листа на субјекти кои поседуваат или за кои се поседуваат информации кои се однесуваат на животната средина (Сл. Весник на РМ бр. 82/07) и Правилник за начинот и постапката на обезбедување пристап до информации во врска со животната средина (Сл. Весник на РМ бр. 93/07).

Согласно член 3 од Правилник за начинот и постапката на обезбедување пристап до информации во врска со животната средина (Сл. Весник на РМ бр. 93/07) кој гласи:

„Правото на пристап до информации за животната средина им припаѓа на сите баратели на ист начин и под еднакви услови, и тие се рамноправни во нивното остварување.

На барањата за пристап до информации за животна средина се одговара според редоследот на пристигнатите барања, а согласно временскиот период потребен за подготвување на одговорите по барањата, се имплементира ставот 9 од членот 3 на конвенцијата.

Прашање 29	1250	Опишете ги препреките на кои се наиде при имплементацијата на било кој од ставовите од Член 9.
------------	------	--

- Недоволни капацитети на надлежните органи за спроведување на правото на пристап до правда особено на органите на извршната и судската власт

Прашање 30	1000	Обезбедете понатамошни информации за практичната примена на одредбите за пристап до правдата според Член 9, пр. дали постојат достапни статистички податоци за правда во областа на животната средина и дали постојат помошни механизми за отстранување или намалување на финансиските или другите бариери до пристапот до правдата?
------------	------	--

Законот за Народниот правобранител (Сл. Весник на РМ бр. 60/2003) во членовите 11-18, предвидува олеснувања во смисла дека подносителот е ослободен од такси за постапката која ја иницирал пред Народниот правобранител.

Дополнително, Законот за Народен правобранител овозможува поднесување на претставка од страна секој државјанин на Република Македонија кога некое негово основно човеково право не е почитувано или е повредено од страна на институциите на системот или од некое друго правно или физичко лице. Земајќи го предвид членот 44 од Уставот на Република Македонија кој на секој државјанин му обезбедува услови за живот во здрава и чиста животна средина, Народниот правобранител ги зема предвид и претставките кои се однесуваат на повредата на ова право.

Во 2012 година НВО ЦЕД Флорозон од Скопје, започна со реализација на проектот „Позеленување на Македонската Правда,, (Greening Macedonian Justice) кој беше насочен кон зајакнување на капацитетите на Народниот правобранител за практична примена на правото на пристап до Правда. Имено, проектот имаше за цел да ги зајакне капацитетите на Народниот правобранител, претставниците на граѓанскиот сектор, централната и локалната власт за одредбите и обврските кои произлегуваат од Третиот столб од Архуската конвенција, притоа укажуваќи на потребата од поголема униформност при нејзината употреба, како и наметнување на алтернативни механизми за експедитивни и брзи процеси, како и адекватни и ефикасни мерки за отстранување на последиците. Бенефит од програмата имаа претставници од 7-те регионални канцеларии на Народниот Правобранител, вклучувајќи адвокати, претставници од Министерство за правда и Министерство за животна средина и

просторно планирање, како и претставници од граѓанскиот сектор. Програмата беше реализиран во соработка со експертски тим по еколошко право од организацијата ЕМЛА (Environment Management and Law Association) од Унгарија.

Од 2011 година Еколошкото здружение на граѓани Фронт 21/42 започна со спроведување на еколошко – правна програма која вклучува и правна помош во обезбедувањето на правата дефинирани со Архуската Конвенција. До сега поднесени се 10 административни постапки во врска со животната средина кои се однесуваат на одредбите на Архуската конвенција (пристап до информации, учество на јавност, СОВЖС и слично).

Прашање 31	250	Посочете релевантни веб адреси, доколку се достапни
------------	-----	---

www.covekovi-prava.gov.mk
www.ombudsman.gov.mk
www.sobranie.mk
www.stat.gov.mk
www.usud.gov.mk
www.mlrc.org.mk

Прашање 32	1500	Доколку е соодветно, посочете како имплементацијата на Конвенцијата 32 придонесува кон заштитата на правото на секое лице од сегашните и идните генерации да живее во животна средина која е соодветна за неговото или нејзиното здравје и добробит.
------------	------	--

Архуската Конвенција како меѓународен договор е еден од најважните инструменти за заштита на правото на граѓаните за здрава животна средина. Јавноста има право и потреба да биде информирана, да учествува во одлучувањето по прашањата за заштита на животната средина и да има слободен пристап до истите. Имплементацијата на Архуската конвенција овозможува подобрување на пристапот до информациите, зголемување на учество на јавноста во одлучувањето со што се подобрува квалитетот на одлуките, а сето тоа ќе резултира со подобрување на квалитетот на животната средина. Имплементацијата на Архуската конвенција придонесува кон заштита на правото на секој поединец од сегашните и идни генерации, да живее во животна средина што е соодветна за неговото здравје и добросостојба и да се овозможат правата на пристап до информации, учество на јавноста во

одлучувањето и пристап до правдата во однос на прашањата сврзани со заштита на животната средина, а во согласност со Законот за заштита и унапредување на животната средина.